

19. 8. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K možnosti dohodnout si lhůtu k vyplacení vypořádacího podílu společnosti s ručením omezeným podle zákona o obchodních korporacích

Zrušený obchodní zákoník výslovně ve svém § 150 odst. 3 připouštěl možnost stanovit si ve společenské smlouvě delší než zákonnou lhůtu pro splatnost vypořádacího podílu. Podle této úpravy měla společnost vypořádací podíl vyplatit bez zbytečného odkladu poté, co splnila povinnost podle § 113 odst. 5 nebo 6 obchodního zákoníku, přičemž společenská smlouva mohla lhůtu pro splatnost vypořádacího podílu prodloužit. Obchodní zákoník tak dával společnostem možnost upravit si v zásadě libovolnou lhůtu pro vyplacení vypořádacího podílu ve společenské smlouvě.

V některých případech je přitom taková možnost velmi důležitá, neboť může nastat situace, kdy okamžité vyplacení celého podílu může zásadním způsobem narušit fungování společnosti, v krajním případě by mohlo být i likvidační. Tato úprava respektovala volnost a zájem na zachování činnosti společnosti bez výrazných zásahů. Možnost upravit si lhůtu pro vyplacení vypořádacího podílu tak byla v praxi hojně využívána.

V zákoně č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, dále jen „ZOK“), který nahradil obchodní zákoník, jsou obecná ustanovení týkající se vypořádacího podílu obsažena v § 36 ZOK. Podle § 36 odst. 2 ZOK platí: **„Neurčí-li společenská smlouva jinak, stanoví se výše vypořádacího podílu ke dni zániku účasti společníka v obchodní korporaci z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka v obchodní korporaci.“** V § 36 odst. 4 stojí: **„Vypořádací podíl se určí poměrem podílů společníků u jednotlivých forem obchodních korporací a vyplácí v penězích bez zbytečného odkladu poté, co je nebo mohla být zjištěna jeho výše podle odstavce 2 nebo 3, ledaže společenská smlouva nebo dohoda mezi obchodní korporací a společníkem nebo společníkem, jehož účast zanikla, nebo jeho právním nástupcem určí jinak.“** Tato ustanovení jsou tak zjevně dispozitivní a lze se od nich odchýlit úpravou ve společenské smlouvě. Limity pro tuto smluvní úpravu ve společenské smlouvě jsou z hlediska určení výše vypořádacího podílu stanoveny v § 36 odst. 3 ZOK, a to ve zřejmé návaznosti na judikaturu k obchodnímu zákoníku týkající se spravedlivého určení výše vypořádacího podílu[1].

U společnosti s ručením omezeným obsahuje ZOK speciální úpravu vypořádacího podílu, a to

zejména ve svých ustanoveních § 213 a 214, podle kterých až na případy stanovené zákonem platí, že společnost se má nejprve pokusit o prodej uvolněného obchodního podílu, vypořádací podíl je pak povinna vyplatit oprávněné osobě bez zbytečného odkladu. Pokud se společnosti uvolněný podíl z objektivních důvodů nepodaří prodat ve lhůtě 3 měsíců, pak se výše vypořádacího podílu určí podle obecného ustanovení § 36 odst. 2 ZOK a společnost vypořádací podíl oprávněné osobě vyplatí do 1 měsíce od uplynutí tříměsíční lhůty (společenská smlouva rovněž může stanovit, že se bude takto postupovat přímo, tedy aniž by se nejprve společnost pokusila podíl prodat podle § 213 ZOK). Z toho vyplývá, že společnost by měla ve standardních případech vypořádací podíl vyplatit do 4 měsíců od zániku účasti společníka.[2]

Otázkou je, zda se v případě určení lhůty pro vyplacení vypořádacího podílu dle § 213 a 214 ZOK jedná o úpravu kogentní, nebo jestli se strany mohou odchýlit např. úpravou ve společenské smlouvě.

Pro závěr ve prospěch dispozitivnosti ustanovení § 214 odst. 1 ZOK o lhůtě k výplatě vypořádacího podílu lze argumentovat důvodovou zprávou k ZOK k těmto ustanovením, kde je výslovně uvedeno, že „*Ustanovení o vypořádacím podílu jsou dispozitivní (vyjma toho, že uvolněný podíl nepřechází na společnost nebo družstvo).*“ Důvodová zpráva k ZOK dále obecně k povaze norem uvádí: „*zákon o obchodních korporacích je nepochybně liberálním předpisem, který chrání autonomii vůle soukromých osob a nabízí uživatelům převážně dispozitivní pravidla s výjimkou těch ustanovení, na nichž je nutno bez výhrad trvat, například v zájmu veřejného pořádku, dobrých mravů či nezbytné míry ochrany slabší či třetí strany*“. Jelikož samotný text ZOK neobsahuje žádné pravidlo pro určení kogentnosti či dispozitivnosti norem, užije se obecná úprava v občanském zákoníku. Podle § 1 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) platí: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“ Normy soukromého práva jsou tak zásadně dispozitivní. Kogentnost nelze bez dalšího dovozovat pouze z faktu, že v textu není výslovně zmíněno, že se lze od pravidla odchýlit. Stejně tak pokud ustanovení výslovně nezakazuje odchylné ujednání, nelze kogentnost usuzovat pouze ze samotné dikce ustanovení, tedy z jeho jazykového vyjádření, i dispozitivní norma totiž může být formulována imperativně. Zásadní pro určení kogentnosti či dispozitivnosti normy bude tedy teleologický výklad. Jelikož kogentní norma omezuje autonomii vůle, příslušná norma musí sledovat takový účel, který se v poměrování prosadí proti principu autonomie vůle, aby mohla být kogentní.[3]

Předmětná ustanovení § 213 a 214 ZOK neobsahují výslovný zákaz odchylného ujednání. Individuální sjednání odlišné lhůty splatnosti vypořádacího podílu není ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek a nejedná se ani o ujednání porušující postavení osob (§ 1 odst. 2 NOZ). Mohli bychom tedy vycházet z teleologického výkladu a zohlednit tak smysl a účel normy. Mezi účely norem, které jsou zpravidla považovány za důvod kogentnosti, patří např. obecný zájem, bezpečnost právního styku, blaho rodiny, ochrana slabší strany apod.[4] Jedná se tedy o zásadní zájmy, na jejichž ochraně je třeba trvat a pro které je možné omezit autonomii vůle stran. Lhůta v § 214 odst. 1 ZOK však nemá žádný takový účel, který by obstál v poměření s principem autonomie vůle.

Dalším argumentem by mohlo být, že ostatní ustanovení týkající se vypořádání jsou výslovně dispozitivní (§ 36 odst. 2, § 36 odst. 4, § 214 odst. 2 ZOK). Navíc v případech aplikace § 212 odst. 2 a § 214 odst. 2 ZOK dochází k tomu, že společnost se nepokouší nejprve uvolněný podíl prodat. Důsledkem je, že zde zcela chybí tříměsíční lhůta pro prodej podílu, na kterou se ovšem váže jednoměsíční lhůta pro vyplacení podílu uvedená v § 214 odst. 1 ZOK. V těchto případech proto není zcela jasné, od čeho se jednoměsíční lhůta pro vyplacení vypořádacího podílu počítá a v úvahu připadá i výklad, že by tato otázka mohla být ponechána na úpravě ve společenské smlouvě. Pokud by ale šlo takto lhůtu pro výplatu vypořádacího podílu určit ve společenské smlouvě v těchto dvou zvláštních případech, proč by pak nebylo možné to sjednat i v klasickém případě, kdy se společnost

nejprve pokusí o prodej uvolněného podílu.

Ve prospěch závěru o dispozitivní povaze ustanovení o lhůtě pro výplatu vypořádacího podílu ve společnosti s ručením omezeným konečně svědčí i jedna z nejméně proklamovaných zásad zákona o obchodních korporacích, a to zásada široké smluvní volnosti při úpravě poměrů ve společnosti.

Ale i pro kogentnost ustanovení o lhůtách pro vypořádání obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným nalezneme pádné argumenty. Především platí, že ustanovení § 213 a § 214 ZOK jsou ustanovení speciální vůči těm obecným v § 36 ZOK. Tedy, i když jsou obecná ustanovení dispozitivní, neznamená to automaticky, že úprava zvláštní je nutně také dispozitivní. Dle zásady *lex specialis derogat generali* by se použila kogentní ustanovení pro s.r.o. místo dispozitivního § 36 ZOK. Dispozitivnost bychom tak neměli usuzovat pouze z dispozitivnosti obecných ustanovení.

Dále platí, že pokud by byl záměr zákonodárce umožnit společností s ručením omezeným upravit si lhůtu libovolně, proč zde výslovně nezakotvil možnost odchýlit se ve společenské smlouvě tak, jako to udělal v ustanoveních jiných (§ 214/2, § 36/2, § 36/3, § 36/4 ZOK). Když například v § 214 odst. 2 ZOK je jasně určeno, že se lze ve společenské smlouvě odchýlit, ale v odstavci prvním toto chybí, naznačuje to, že odst. 1 je kogentní a lhůtu pro vyplacení vypořádacího podílu nelze určit jinak.

Na kogentnost ustanovení ZOK o lhůtě pro vyplacení vypořádacího podílu ve společenské smlouvě ukazuje i navazující ustanovení § 215 ZOK, který je sám svou povahou dle našeho názoru zjevně kogentní, když stanovuje povinnost rozhodnout o přechodu uvolněného podílu na zbývající společníky nejpozději do 1 měsíce od vyplacení vypořádacího podílu podle § 214, a to pod sankcí zrušení společnosti. Lhůta v § 215 ZOK se tak váže na vyplacení podílu, nikoli například na zánik účasti ve společnosti, jak tomu bylo podle obchodního zákoníku. Kdyby byl § 214 odst. 1 ZOK dispozitivní, pak by ve svém důsledku zasahoval do kogentního § 215 ZOK, a to je nelogické. Pokud by si totiž společnosti mohly lhůtu pro vyplacení vypořádacího podílu určit libovolně, mohlo by docházet díky tomuto ke zneužívání a společnosti by mohly držet uvolněný podíl nepřiměřeně dlouhou dobu, čemuž se zákonodárce v § 215 ZOK očividně snaží bránit.

K závěru o kogentnosti předmětného ustanovení konečně přispívá i na komentář k zákonu o obchodních korporacích[5], kde je uvedeno, že *„obecně by měl být aplikován předpoklad, který vychází z toho, že regulace správy kapitálových společností a regulace zákonných ochranných schémat pro společníky je svou povahou bližší právům týkajícím se osob, tedy statusovým otázkám, a proto jsou ve zvýšené míře kogentní.“*. Ustanovení o maximální lhůtě pro výplatu vypořádacího podílu lze přitom jistě považovat za ustanovení směřující k ochraně společníka.

Lze tedy uzavřít, že je možné nalézt jak argumenty pro dispozitivní povahu ustanovení ZOK o lhůtě pro výplatu vypořádacího podílu ve společnosti s ručením omezeným, tak argumenty pro závěr, že se jedná o ustanovení kogentní. Máme za to, že v současné době převažují argumenty ve prospěch kogentnosti předmětného ustanovení a k tomuto závěru se také kloníme. Dle našeho názoru se však jedná o ne úplně šťastné řešení a zákonodárce by do budoucna měl tuto záležitost jednoznačně upravit tak, aby nedocházelo k nejistotě a ke zbytečným sporům. Již v současné době tato otázka vyvolává problémy v praxi. Advokátní kancelář se v této věci dokonce setkala již s trojím přístupem notářů (někteří notáři zcela odmítají sepisovat notářské zápisy, kde by byla délka lhůty pro výplatu vypořádacího podílu stanovena jinak, než v zákoně, někteří notáři postupují tak, že takový notářský zápis sice sepiší, ale připojí k němu výhradu, že dle jejich právního názoru takto lhůtu pro výplatu vypořádacího podílu stanovit nelze, a konečně další notáři postupují tak, že v notářském zápise lhůtu pro výplatu vypořádacího podílu sice stanoví odchýlně od zákona, avšak připojí k tomu dovětek, že toto platí pouze tehdy, pokud se jedná o úpravu v souladu se zákonem). Úprava v obchodním zákoníku byla dle našeho názoru dostačující a ohledně této věci nebylo nutné ji v zákoně o obchodních korporacích nutně upravovat odlišně. Jsme toho názoru, že smluvní volnost při úpravě

Lhůty pro vyplacení vypořádacího podílu je velice prospěšná a v praxi byla také velmi často využívána. Možným budoucím řešením by proto dle našeho názoru měla být novelizace zákona o obchodních korporacích, podle které by v rámci ustanovení § 214 odst. 1 ZOK bylo výslovně začleněno ustanovení o možnosti odchýlit se při stanovení délky lhůty pro výplatu vypořádacího podílu od textu zákona úpravou ve společenské smlouvě. Dále by měl být znovelizován i § 215 ZOK tak, že lhůta, ve které má společnost stanoveným způsobem naložit s uvolněným podílem by byla prodloužena a vázána na okamžik zániku účasti ve společnosti, nikoli na okamžik vyplacení vypořádacího podílu.

JUDr. Ervín Perthen,
advokát

JUDr. Milan Chmelík,
advokát

[Advokátní kancelář Perthen, Perthenová, Švadlena a partneři s.r.o.](#)

Velké náměstí 135/19
500 02 Hradec Králové

Tel.: +420 495 512 831-2

Fax: +420 495 512 838

e-mail: pps@ppsadvokati.cz

[1] Například usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 752/2011, ze dne 27. 7. 2011

- [2] Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2013, 408 s.
- [3] MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy. 2013, č. 7.
- [4] Tamtéž.
- [5] Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2013, 4 s.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)